

Säteilytoiminnan valvonta

Sairaalafyysikot ry

Viite: Sairaalafyysikot ry:n kannanotto tulkintaan säteilyturvallisuusasiantuntijan käytön järjestämisestä 13.9.2019 (Sairaalafyysikot ry – Toivonen) ja täydentävä kirje 30.9.2019 (Virpi Tunninen – STUK)

Säteilyturvallisuusasiantuntijan käytön järjestäminen

Sairaalafyysikot ry tuo kannanotossaan esiin huolensa siitä, että Säteilyturvakeskus ei edellytä säteilyturvallisuusasiantuntijan (STA) nimeämistä turvallisuuslupaprosessissa tai säteilytoiminnan johtamisjärjestelmässä ja katsoo tämän johtavan siihen, että STA:ta ei käytetä säteilylain (859/2018) edellyttämällä tavalla. Sairaalafyysikot ry esittää, että Säteilyturvakeskus edellyttäisi STA:n nimeämistä säteilytoiminnan johtamisjärjestelmässä.

Säteilyturvakeskus kiittää Sairaalafyysikot ry:tä palautteesta ja asian nostamisesta keskusteluun. Kysymystä on käsitelty Säteilyturvakeskuksessa laajasti. Johtopäätökset on esitetty alla.

Säteilylaki tai sen nojalla annetut säädökset eivät velvoita toiminnanharjoittajaa nimeämään STA:ta johtamisjärjestelmässä tai osana turvallisuuslupahakemusta. Näin ollen Säteilyturvakeskus ei voi edellyttää toiminnanharjoittajia toimimaan Sairaalafyysikot ry:n esittämällä tavalla. Säteilylain 29 §:n mukaisesti toiminnanharjoittajan on kuitenkin esitettävä säteilytoiminnan johtamisjärjestelmässä riittävät tiedot säteilyturvallisuusasiantuntijan käytön järjestämisestä.

Toiminnanharjoittajan on säteilylain 32 §:n mukaisesti turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa käytettävä STA:ta työntekijöiden ja väestön säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa lukuun ottamatta sellaisia säteilytoimintoja, joista ei aiheudu työperäistä tai väestön altistusta eikä potentiaalista altistusta. STA:ta on käytettävä tarkoituksenmukaisella tavalla suhteutettuna toiminnasta aiheutuvaan säteilyaltistukseen ja potentiaaliseen altistukseen.

Ionisoivasta säteilystä annetun valtioneuvoston asetuksen (1034/2018) 17 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan veloitteesta käyttää STA:ta. Vaatimustaso riippuu toiminnan luokituksesta ja vaiheesta. 18 §:ssä säädetään STA:n käytön osa-alueista. Nämä vaatimukset tarkentavat säteilylain 32 §:n vaatimuksia.

Säteilyturvakeskus valvoo edellä mainittujen kriteerien perusteella sitä, että toiminnanharjoittajat käyttävät STA:ta säädettyssä laajuudessa.

Säteilytoiminnan valvonta

Valvontaa voidaan tehdä osana lupaprosessia tai jälkikäteen toiminnanaikaisen valvonnan yhteydessä. Valvonta kohdennetaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ja ratkaisut harkitaan tapauskohtaisesti. Säteilylainsäädäntö ei määrittele sitä, millaiseen sopimukseen tai järjestelyyn toiminnanharjoittajan ja STA:n välinen yhteistyö perustuu. Toiminnanharjoittajan on kuitenkin valvonnan yhteydessä voitava osoittaa vaatimusten noudattaminen.

Säteilylain 22 §:n mukaan toiminnanharjoittaja vastaa toiminnan säteilyturvallisuudesta. Toiminnanharjoittajalle kuuluvia velvollisuuksia ei vähennä se, että toiminnassa käytetään asiantuntijoita. Kuten hallituksen esityksen (HE 28/2018) perusteluissa on esitetty, STA:n käytön tapa riippuu toiminnan luonteesta, laadusta ja toimintaan liittyvistä riskeistä. STA:n käyttäminen voi pieniriskisessä toiminnassa rajoittua neuvojen pyytämiseen tarvittaessa tai painottua esimerkiksi toiminnan aloittamisvaiheeseen. Vaativassa toiminnassa STA:n on oltava tiiviisti mukana toiminnassa ja käyttötarve voi olla jatkuvaa. STA:n käytön lukuisten variaatioiden vuoksi Säteilyturvakeskus ei ohjaa STA:n käyttöön liittyviä käytännön ratkaisuja yksityiskohtaisesti etukäteen.

Toimintaan soveltuvan ja vaatimukset täyttävän toimintamallin rakentaminen on toiminnanharjoittajan vastuulla.

Tommi Toivonen
Johtaja

Tommi Toivonen
18.10.2019